

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 K. — ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRZAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Resoluciji

sklenjeni na javnem shodu S. G. S. v Ribnici.

I.

Na javnem shodu „Slovenske Gospodarske Stranke“ v Ribnici dne 16. rožnika 1907 zbrano slovensko ljudstvo poudarjajoč, da gre narodu slovenskemu kakor vsakemu drugemu narodu v državi popolnoma razvito šolstvo in pričakujoč, da nam na podlagi splošne in enake volilne pravice voljeni parlament ne bo odrekal te kulturne zahteve, predlaga visokemu predsedništvu poslanske zbornice petičljo, da se da narodu slovenskemu — slovensko vseučilišče.

II.

Shod „Slovenske Gospodarske Stranke“ v Ribnici zahteva od deželnega zbora, da omogoči v Ribnici z enakimi pogoji kakor v Postojni ustanovitev meščanske šole, katera naj bi imela tudi poučne tečaje za domačo obrt.

Shod „Slovenske Gospodarske Stranke“ v Ribnici.

Prvi nastop S. G. S. v javnosti je postal uspeh, ki mora prepričati njene nasprotnike o resnosti in veliki pomembnosti njenega dela, ki pa mora zadovoljiti tudi vse one, ki se dosedaj niso ustrašili požrtvovalnega, težkega dela v njej sami, navdati jih mora z novim veseljem in okrepiti njihovo trdno voljo, da zasleduje zastavljen si cilj do zmage.

Na shod je prišlo blizu 300 mož, samih resnih, neustrašenih, prvih iz okraja, onih, ki imajo voljo in sposobnost v skupnem delu dvigniti stanje svojega kmetijskega stanu. Prišli so brez agitacije, ker jim je do resnega dela za občni blagor, prišli so brez strasti, mirni, preudarjajoči poslušati in soditi, je-li to njihova zadeva ali ne. Tekom zborovanja pa so pokazali s svojim glasnim odobravanjem vseh govorov naših govornikov, da so predobro razumeli namen in način dela, ki mora biti v korist kmetu, pokazali so samostojnost svojega mišljenja, pokazali so pa s tem tudi, da bo kmet tega okraja pri vseh prihodnjih volitvah in drugih političnih manifestacijah vedel ukreniti

pravo pot, pot, ki jo bo izbral sam po svojem prepričanju, pot samostojnosti.

Prišli so iz trga, prišli iz sosednjih in daljnih občin, prišli so tudi vrli korenjaki iz Loškega Potoka, prav iz skrajnega mejnika proti nemškemu ozemlju kočevskemu, prišli so oni neustrašeni bojevnik za Slovenstvo iz Drage, iz kočevskega ozemlja samega, ki so že opetovano stali kakor stebri ob navalu krutega nemštva, na katere smo tudi zaraditega lahko ponosni. Prišlo je pa tudi malo številce političnih nasprotnikov, ki so se zbrali okoli kaplana Skubica, prišel je tudi menda kot edini zastopnik svoje stranke bivši kandidat graščak Rudež.

Somišljeniki, ki so bili zadržani, so poslali po odposlanceh gorke pozdrave, iz Dola pri Ljubljani pa je došla brzojavka:

„Za mili naš narod vnetim zborovalcem in somišljenikom: Kreпки živijo! Dal Bog, da obrodi vaše delovanje dober sad.“ — Dol pri Ljubljani. — Ivan Grad, župan, Šimenc, Zajc, Rajeh, Fajdiga.

Ob pol štirih popoldne je otvoril shod g. dr. Lavrenčič v imenu sklicateljev ter prosil, naj se izbere predsedstvo današnjega shoda. Nato je predlagal g. Jože Oberstar, posestnik iz Jurjevice, naj se izvoli predsednikom g. dr. Šiferer, zdravnik in župan v Ribnici, prvim podpredsednikom g. Ivan Lovšin, posestnik in trgovec iz Sodražice, drugim g. Franc Lovšin, kovač iz Goriče vasi, prvim zapisnikarjem g. Ivan Rus, trgovec iz Brež in drugim zapisnikarjem g. Anton Lavrenčič, posestnik in trgovec iz Sodražice.

Predsedstvo je bilo soglasno sprejeto.

Nato se je dvignil predsednik g. dr. Šiferer ter pozdravil navzoče zborovalce s sledečimi besedami:

Čenjeni zborovalci! Zahvaljujem se vam za izkazano mi čast in zaupanje ter Vas pozdravljam kar najiskrenejše, da ste se v tako obilnem številu udeležili današnjega shoda. Prosim vas vaše podpore samo v toliko, da sledite po možnosti mirno izvajanjem posameznih gospodov govornikov.

Danes se med vami vpeljuje nova stranka, „Slovenska Gospodarska Stranka“, ki je danes priredila svoj prvi javni shod v Ribnici. Največja potreba je že bila, da se je ustanovila „Slovenska Gospodarska Stranka“, zakaj kdor je premotril zadnje strankarske boje pri nas in sploh na Slovenskem, ta je moral uvideti, da pač ni šlo tukaj za blagor ljudstva, temveč le za osebno korist posameznikov. Nikjer ni bilo ljudstvu omogočeno, da bi

samo uredilo svoje zadeve, da bi izbralo samo iz sebe svoje zastopnike, ampak šlo je samo za to, kdo dobi nad. O tem se je lahko vsakdo prepričal, kdor ni bil popolnoma gluhi in slepi. V tem oziru vam pokličem posebno v spomin zadnje deželno in državnozbornske volitve. Tedaj so prikipele strasti do vrhunca. Vsakdo je hotel direktno uničiti svojega političnega nasprotnika in mu škodovati na imetju in posesti. To se je videlo posebno v zadnjem času po volitvah v Ljubljani, ko se je proglašal na političnih nasprotnikih bojkot, to je, gospodarsko uničenje svojega političnega nasprotnika. In kdo naj bi imel koristi od tega uničujočega strankarskega boja? Nihče drugi, nego Nemeč in Žid, ki bi se zahrbtno zadovoljno režala temu bratomornemu boju in si polnila svoje nenasitne žepe. O tem vam nečem dalje govoriti, cenjeni zborovalci, zakaj govoriti vam hočejo danes možje, ki jim je na srcu povzdig gospodarstva našega naroda slovenskega. O tem vam bo najprej govoril g. dr. Ravnihar iz Ljubljane, kateremu dam besedo.

Dr. Ravnihar, burno pozdravljen, razvija sledeče misli, ki jih podajamo po stenografičnem zapisniku: Ne bom vam na dolgo in široko govoril o namenu in pomenu S. G. S. Tudi vam danes ne bom navajal podrobnosti iz našega programa, zakaj večkrat še pridemo skupaj in prilika bode tedaj, da vas seznanimo z vsemi določbami našega gospodarskega, hkratu našega političnega programa. Danes vam hočem popolnoma splošno razodeti povod, zakaj se je ustanovila naša stranka in katere cilje zasleduje. Pred vsem pa poudarjam, da nismo brez namena sklicali svoj prvi javni shod v lepo ribniško dolino; saj nam je ravno iz teh krajev prišel prvi klic: visimo med nebom in zemljo, liberalci nismo, klerikalci nočemo in ne moremo biti, vzlic temu pa hočemo biti koristni narodu slovenskemu, hočemo delati v njegov blagor — organizujte nas, zberite nas pod svojo zastavo in skupno pojdemo na delo za uresničenje svojih misli! Tako ste nam bili zaklicali in mi smo sledili temu klicu; tembolj, ker smo si bili takoj izpočetka popolnoma edini, kaj potrebuje narod slovenski, če hoče živeti kot narod, in ker se tudi strinjamo v tem, kako mu pomagati. (Klici: Res je! Tako je!)

Vsakdo izmed vas mora priznati, saj je gotovo že okusil na samem sebi, da so naše domače politične razmere, zlasti kakršne — da se prav izrazim — divjajo na

LISTEK.

Dve leti pri Čukčih in Korjakih.

Potopisna črtica. J. Enderli.

(Konec.)

XIII.

Ob Berinskem morju. — Kako mešetarijo. — Odhod v domovino.

Po osemnajstidnevni vožnji na saneh dospemo do največje naselbine Čukčev ob Berinskem morju, Mis Čaplin imenovani. Kakih 40 jurt z blizu 600 prebivalci tvori to naselbino.

Tu se zbirajo vsi trgovci in mešetarji Čukčev in Eskimov vsako leto po večkrat. Kaj na čuden način se vrši to trgovanje. Jelenski Čukči prinesejo na trg kože severnih jelenov, razno kožuho, usnje, meso in mast. Obrežni Čukči jermenje, kože in usnje morskih psov, razne tolšče, kosti in zobe morskih konj. V trgovino posezajo zelo z ene strani Amerikanci, z druge Rusi. Jelenski Čukči kupijo pri Rusih za svojo kožuho čaj, sladkor in tobak. Te stvari porabijo deloma za se, deloma pa jih znosijo naprej tja gori do Berinskega morja, kjer jih zamenjajo pri svojih obrežnih bratih za stvari, ki so si jih pridobili ti na svojih lovih na pomorske živali. Toda ti

obrežni Čukči so zamenjali že z Amerikanci orožje, patrone, nože, sekire itd., kar odstopijo jelenskim Čukčem za njih ruski čaj. Tako roma to blago križem sem in tja in mnogokrat se zgodi, da je mnogokrat v Markovi kak ameriški izdelek dobiti mnogo ceneje nego v Ameriki, ker domačini tod ne znajo prav ceniti prave vrednosti teh reči. Dvakrat na leto prehodi torej Čukeč to ogromno pot med Severnim ledenim morjem ter Markovo po eni strani in Marinsko pošto po drugi strani.

Z Amerikanci zamenjuje obrežni Čukeč pred vsem kosti morskih kitov, tudi morski somi imenovani. Kosti enega samega velikega kita so vredne do 30.000 frankov. Če ameriški mešetar Čukča tudi za petkratni del oslepari, izplačati mu mora vendar 6000 frankov, kar je v teh krajih ogromno premoženje. Domačin je kakor nor tega denarja in v svoji presrečni prešernosti ne ve, kaj bi vse zahteval od Amerikancev. Zato dobimo često v najbolj umazanih in smradljivih jurtah reči, ki bi spadale sicer v najbolj gosposki salon: Kolonjsko vodo, lepe ure, razne dišave, fonografe itd. Čukeč Kunar ima v svoji koči kosti šestih kitov, kar reprezentuje vrednost petine milijona frankov, a živi se ob samem surovem mesu in masti.

Naj ameriški mešetarji še tako sleparijo Čukče, vendar so jim prinesli stvari, ki le-tem napravljajo življenje prijetnejše. Dali so jim priprave za lov, moko, petroleje itd.

Naša ekspedicija je dospela konec junija do Lorencevega otoka v Ledenem morju. Ker smo svoj namen in nalogo, kolikor se je dalo, s tem izpolnili, smo se pripravljali na odhod v Evropo nazaj. Dolgo pot od tega otoka do Marinske pošte smo napravili v četverooglatem, enajst metrov dolgem čolnu domačinov. Osem oseb nas je spremljalo na tem potu po odprtem Ledenem morju. Blizu dvajset stotov smo vlekli seboj raznega blaga. Dva-trideset dni je trpela ta pot na tej jadrnici. Srečno, brez nezgode dospemo do Marinske pošte. In ko je prihajala v deželo pomlad, smo se poslovili od daljne severne azijske planote, da se vrnemo nazaj v civilizirano zemljo evropejsko.

V megli.

Spisal A. R. P.
(Dalje.)

Takrat je bil Rutar na tej poti, in zato mu je bilo priznanje zelo prijetno. Zahajal je k njima ob večerih in dogodilo se je, kakor je bilo menda usojeno. Nekega večera se je vznemiril nenadoma, vstal je, iti je hotel nekam, kamorkoli, je rekel sam, samo daleč in nikoli več nazaj. Mara se je začudila, vstala je tudi sama in ga izpraševala o vzroku. Mislila je, da je užaljen, česar vzrok pa bi bilo samo napačno mnenje.

„Ampak jaz vas ljubim“, je rekel ves vznemirjen.

Kranjskem, postale naravnost neznosne. Politično nasprotstvo je prešlo v osebno mržnjo; najhujši odpor ne samo med sosedi, v isti rodbini je zasejano seme sovraštva, žena je proti možu, hči proti očetu, brat proti bratu, stan nahujkan proti stanu, duhovnik proti učitelju, kmet proti meščanu. Da, v zadnjem času smo prišli celo tako daleč, kakor je že g. predsednik omenjal, da se gospodarski uničuje Slovenca-obrtnika, Slovenca-trgovca, ki je bil tako predrzen, da je, izvršujoč svojo državljansko pravico, volil klerikalca ali liberalca. (Klici: žalostno, sramota.) Koliko gospodarske škode in koliko škode na kulturnem polju ima od takega boja narod slovenski, tega ni moči preceiniti. Koliko jeze, koliko srda, koliko preklinjanja, koliko solza je zahtevala že ta — čudna politika! (Pritrjevanje.) Od zunaj pa pritiska tujec, veseleč se bratomornega boja na Slovenskem, si je pred našimi zaslepljenimi očmi ugladil pota sredi med nas, tu si pripravlja toplo gnezdo, tu nas gospodarski izkorišča, dokler nas ne bo zaslužnil tudi politično. In utegne se pripetiti, ako gre tako dalje, kakor je v srednjem veku nemški graščak vpregel slovenskega tlačana v svoj pljug, nad hrbtom ratarja pa je pokal bič v rokah grajskega valpta — utegne se pripetiti, pravim, da bo narod slovenski v svoji gospodarski onemoglosti zopet tlačnil in hlapčeval tujemu gospodu, dokler ne potone v nemškem ali italijanskem morju. Tu v osrčju slovenskega ozemlja tega morda še ne občutimo tako zelo, ali tam ob naših mejah so nam žareča pogorišča slovenskih kmetij, da, celih vasij, ki jih pokončava tuji ogenj, glasen opomin, da je sovražnik pred durmi. In če bi nič drugega ne bilo kakor podoba naše Koroške, ki jo imenujejo zibel slovenskega naroda, pa je zadosti, da kliknemo: vzdramimo se! (Burno pritrjevanje.)

Ta silna nevarnost od zunaj, doma pa pretepajoča se brata — to je slika naše slovenske domovine danes, to pa je bil tudi eden glavnih povodov, da se je ustanovila S. G. S.

Z vso resnostjo smo se vprašali, ali je pravzaprav potrebno, da se gremo klerikalce in liberalce, da se gremo slepe miši in mance, ali res ni drugega političnega združenja kakor so liberalci in klerikalci, ali je volja narodova, da smo razdeljeni v dva sovražna tabora, v katerih enem se kriči: „vera je v nevarnosti“. v drugen pa: „naprednost, svobodomiselnost“?

In dali smo si odkritosrčen odgovor: to ni potreba naroda slovenskega, to ni izšlo iz naroda, to so k nam od tujcev zanesli gotovi ljudje, ki potrebujejo ta boj zase, da od njega žive, kajti čisto gotovo je, kakor hitro bi tega domačega boja ne bilo, izgine s pozorišča marsikdo, ki misli danes, da je slovenski Bog, brez katerega narodu ali ljudstvu slovenskemu ni življenja. Take stvari, kakor boj med liberalstvom in klerikalstvom kot edini namen, naj si privoščijo narodi, ki se siti pšeničnega kruha, ne pa narod slovenski, ki strada ovsenega. (Viharno odobravanje.)

To pa, kar nam je potreba, je, da se pred vsem gospodarski okrepimo; zakaj boj med narodi je v prvi vrsti gospodarski boj. Da je to resnica, vidimo na Slovenskem. Čisto ponižen pride Nemeč v naše kraje, s culico v roki, sestradan in lačen, da mu kruli želodec in da se mu vidi skozi rebra; pa si napravi malo trgovino ali obrt; živi skromno, varčuje, dela noč in dan, Slovenci mu nosijo groše — črez noč ima polno blagajno. Tačas pa mu zraste greben, mogočno potrka na svojo mošnjo: jaz sem gospod, kaj boste vi berači, ki ste mi vsi dolžni, ki morate plesati, kakor vam jaz zagodem. Kmalu zahteva, da se mora v šoli poučevati nemški, pride nemški učitelj, nemška frajla učiteljica, nemški uradnik, naselijo se še drugi tuji trgovci in obrtniki, kmalu je tujec gospodar v občini iz prej popolnoma slo-

venske občine postane — nemška. Otroci slovenskih staršev komaj še tolčejo slovenščino. — Kakor v malem tako se godi tudi v velikem, tam pa še hitreje. Bogata je naša zemlja in rodovitna, ima močnih vodnih sil in vse polno rud, premoga i. dr. Mi seve tega ne vidimo, ker smo slepi, ker nimamo drugega premišljati kakor, kako bomo svojega soseda, ki je baje klerikalec ali liberalce, bolj krepko imeli za osla, tepca in sleparja; tujec se ti smeje in ti postavi, da se niti ne zaveš kdaj, pred nos svojo tovarno. In kaj pomeni za domačina nemška tovarna, ki nam iz slovenske zemlje črpa tisočake in tisočake ter jih pošilja v tujino, to nam jasno govore Domžale, Jesenice, Zagorje, Trbovlje in drugi kraji. (Klici: Res je, žalostna resnica!)

Cilj, ki ga torej imamo pred očmi, je, da bodi vsa Slovenija kakor dobro podprta in dobro organizovana gospodarska celota, zakaj le taka organizacija bode zamogla ustaviti silni naval gospodarski in v tem tudi politično vedno napredujočih tujcev na naši slovenski zemlji. (Burno pritrjevanje in ploskanje.)

Naša stranka je torej izrasla iz notranje prav nujne potrebe in vedno več in več se jih je oglašalo, ki so izražali prav take misli, prav taka načela. Zato pa se ne more trditi, da smo neko stranko dekretirali, ako smo se lotili dela, da zberemo vse te raztresene ude ter jih organiziramo na skupno delo.

In da je taka stranka ne samo potrebna, ampak ob sedanjih narodnostnih razmerah na Slovenskem edino upravičena, to nam je med drugim dokazal volilni boj zadnjih državnozborskih volitev na Slovenskem zlasti še na Kranjskem. Tačas so hiteli razni kandidati med narod in priporočali svojo robo. In liberalci so hiteli poudarjati, da niso liberalci; drugi celo, da bi se jih niti od daleč v zvezo ne spravilo z liberalci, so dejali, da so neodvisni in prvokrat v tem volilnem boju smo čuli od klerikalcev, da niso in da nočejo biti klerikalci. (Smeh med zborovalci.)

Ocenjevati vse te izjave, si pridržim drugo priliko; poudarjati danes le hočem, da so se vsi ti različni možje v svojih daljnih izjavah končno zedinili na gospodarskem polju poudarjajoč v svojih kandidatskih govorih, da je pred vsem nujno potrebno, da gospodarski okrepcamo in dvignemo vse stanovne in sloje v našem narodu. Ta je govoril kmetu, oni delavcu, tretji meščanu, četrti obrtniku in trgovcu, peti uradniku — in vsi ti stanovi so bili v ustih teh kandidatov potrebni, da se jim pomaga iz revščine in da se jim da belega kruha. Ko so torej ti možje stali pred narodom, morali so govoriti o tem, kar je narodu potrebno in kar narod zahteva, saj bi jih sicer narod ne poslušal in jim ob volitvah ne izkazoval svojega zupanega. In tako so možje različnega političnega naziranja, pripadniki izven nas stoječih strank sami dokazali potrebo, upravičenost in eksistenčno pravico — naše stranke. (Dobro-klici, glasno pritrjevanje.)

S tem pa je dano tudi stališče naši stranki napram obstoječim strankam in dana tudi razlika med obema. Dočim je nam gospodarsko vprašanje **poglavitno sredstvo in namen naši politiki**, ki vidi svoj končni cilj v gospodarsko in politično neodvisnem narodu slovenskem; (burno pritrjevanje) zasledujeta zlasti liberalna in klerikalna stranka na Kranjskem vse drugačne namene, gospodarske zadeve pa jima služijo le za olepšanje teh namenov, le kot sredstvo, so jim le vada, katero nastavljajo zlasti radi, kadar se bližajo kake volitve. (Klici: res je, tako je.)

Mi pa pravimo: najprvo blagostanje v vseh stanovih in slojih naroda slovenskega. Blagostanje je naj-

varnejše jamstvo za duševno neodvisnost. Ako sem podprt gospodar, imam leto dolžnost, da nosim tiste groše v davkarijo, drugače sem pa popolnoma neodvisen od tega ali onega gospoda. Svobodno in prosto znam izražati svoje misli, tako kakor mi pamet veleva in kakor zamorem in smem zagovarjati edino le pred svojo vestjo. — Gospodarsko krepak narod sedviganeprisiljeno in hitro tudi kulturno. To je že s tem utemeljeno, ker se moram mnogo učiti, ker mi je treba temeljite izobrazbe in strokovnega šolanja — ako hočem biti dober gospodar. Telesno, duševno in pravno moram biti sposoben za to. Le v vsestransko izobrazbo bom pravilno spoznaval in uporabljal svoje sile.

In kakor narod sestoji iz več stanov in slojev, ki so mu vsi potrebni, ker ga ni naroda na svetu, da bi obstajal samo iz enega stanu — razen če je na najnižji stopnji človeštva — zato hočemo blagostanje za vse te stanovne in s sodelovanjem vseh teh stanov. Torej načelo samopomoči, ki je dosledno poudarjamo v svojem programu in načelo popolne enakopravnosti. (Pritrjevanje, dobro-klici.) Vsi stanovi so nam enakopravni, nobeden ne sme uživati kakih predpravil pred drugim, nobeden ne sme biti nad drugim, nobeden vladati hoteti drugega. Od takega sodelovanja ne izključujemo duhovnika, ker sodimo, da ravno tako lahko koristi svojemu narodu kakor so koristni člani ostalih stanov ter postane njegova pomoč na deželi zlasti v gospodarskem oziru lahko ravno tako svoje važnosti kakor ona ostalih stanov. (Pritrjevanje.)

Vsem stanovom je namenjeno naše delo, ali gotovo je, da je kmetijski stan zdaj in ostane tudi v bodočnosti naš najvažnejši element. Ako pregleđamo ves ta poldrugmilijonski slovenski rod, vidimo da je v njem kmetijski stan najštevilnejši. Na njem sloni naša gospodarska moč, iz njega dobivajo ostali stanovi vedno svežega dotoka. In ponosni smo na to svoje kmetisko pokolenje, in prav je tako: saj nam daje to, da izhajamo vsi iz zdrave kmetiske korenine najboljšega jamstva in najboljšega upanja za bodočnost našega naroda. (Burno živijo-klici in dolgotrajno ploskanje.) **Pospesevati torej razvoj domačega kmetijstva do viška popolnosti, je prva in glavna gospodarska naloga naše stranke.** (Gromovito odobravanje.)

V teh kratkih besedah sem vam torej poskušal orisati namen in pomen naše stranke. Nikogar ne silimo v stranko, nikogar nočemo z mamečimi besedami in zlatimi obljubami zvabiti v stranko — čisto preprosto in neolepšano oznanjamo svoj evangelij; kdor hočeš delati z nami in se strinjaš z nami, si naš. Prej ali slej mora vsakdo izprevideti, ki ni udarjen s slepoto, da so načela, ki jih mi zagovarjamo in branimo, edino pravilna pa tudi edino upravičena, da so podlaga kaki politiki na Slovenskem. Prepričani smo popolnoma, da bodo ta načela končno zmagala in ta neomajana vera v zmago naših misli nas spremlja na naših potih med narod. Nočemo pobijati danes obstoječih strank, bilo bi to neplodno delo, ki bi preveč izrabljalo naše sile in moči namenjene boljsemu delu. Braniti proti napadom se seveda moramo. Naj se tepo liberalci in klerikalci, mi pa gremo mimo njih nevzdržno naprej s svojimi cilji; sila naše misli, moč našega dela mora končno privedi v naš tabo vse, kar je dobro mislečega, kar je našemu narodu dobro hotečega. (Burno, dolgotrajno odobravanje. Klici: žive! slovenska gospodarska stranka, žive! naša stranka.)

Nato je nastopil drugi govornik gospod Ivan Rus, ki je podal v krasnih besedah in med glasnim burnim odobravanjem celega shoda sliko preteklega in sedanjega boja našega kmeta za samostojnost in rešitev raznega

To se je dogodilo neki večer in je trajalo komaj par tednov.

Nekoč namreč — meseca julija je bilo vročega popoldne — ga je ogovorila Mara v istem javnem parku docela konvencionelno.

„Oprostite — jaz vidim“ — govorila je prijazno, na ta način kakor trgovec, če mu ponudiš premajhno ceno za pokazano blago — „jaz vidim, da vi resno mislite. Jaz nisem tako mislila . . .“

Stal je pred njo že skoro žalosten, a zresnil se je mahoma.

„Meni bo težko zdaj“ — je govoril mirno — „ker sem se bil pač v to stvar precej poglobil.“

In potem je pravil se nekaj istotako mirnega in nevažnega, ponudil je roko in sta se razšla.

Ali tiste dni je stopilo na dan to, kar je bilo vse do tistihdob skrito. Spoznal je namreč, da jo ima silno rad, in te želje po njej in brezplodno in brezciljno hrepenenje je bilo tako veliko, da je bil docela pobit. Ampak o tem ni kazala njegova zunanost. Mimo nje je hodil kakor mimo znanke, ki se je peljal mogoče z njo svoj čas par ur v istem kupeju po železnici in ji pomagal spraviti kovčeg z voza.

To je bilo dolgo tako, ves mesec menda, dva celo, a nekega večera je padel ponos in je zmagalo srce. Govoril je z njeno sestro, poudarjal je, da so bila ta čustva

zadnje bogastvo, ki ga je premoglo njegovo srce, lepa so bila, in zato mu je silno težko, da bi morala umreti tako brezplodno in prozaično. Spraševal je po vzroku, ali kar je zvedel je bilo nejasno.

„Jaz sem kriva“ — je rekla Fani z istim mehkim glasom, kakor je govorila prej vse tiste večere okrog kresa.

„Ampak Mara je bila takrat nenavadno prijazna . . .“

„Ali jaz nisem bila?“ — je vprašala mirno in vljudno dostavila: „O, me smo s slovenskimi umetniki sploh prijazne!“

In nato mu je očitala, da ne igra več klavirja, ki ga z Maro radi poslušata, kadar gre mimo njunega okna, da niti ne pogleda vanj, da ni sestre nekoč na ulici pozdravil, da se vede sploh tako mrzlo in čisto tuje . . .

Stvar je bila torej nerazumljiva in ostala je taka vse dni in naposled zaspala. Odpotoval je iz tistega kraja, umrlo je hrepenenje, nič drugega ni ostalo kakor četvero Marinih pisem, ena karta in spomini.

IV.

Koncem meseca oktobra — neko nedeljo je bilo, popoldne je bilo oblačno, a ceste suhe — sta sedela Rutar in Minka v vrtu za hišo. Minka se je igrala z velim listom, ki ji je bil pal s kostanja v naročje in pripovedovala o svojih posebnostih. Pravila je, da je zanjo najlepši čas pozimi. Kadar gre sneg, izmed snežink, ki lete v nepretrganih

vrstah od neba dol, se svetijo po vogalih električne luči — ogrne ona mantiljo, dene preko glave kapuco in gre po ulicah. Nekaj krasnega je to zanjo in hodila bi tako vso noč, če bi se ne bala poznih ur. Po njenih mislih je v sobi takrat najlepše, ko gre zunaj gost sneg, se šibi pod snežnimi plastmi dreve, krog hiše letajo razšopirjene sinice, pod oknom beže sani, zvonijo in se gube v beli in brezumni poljani.

Tiho je bilo okrog, včasih je zašumel list, ki je pal z drevesa, mimo vrta spodaj po cesti je prišel včasih popotnik, polglasno žvižgajoč neko melodijo in se izgubil za mejo.

Minka se je nenadoma stresla in se ozrla po površniku, ki ga je držal Rutar na kolenih.

„Mrz je“ — je rekla potem — „posodite mi svoj površnik!“

Vstala je in se zavila vanj in se pri tem sama sebi smejala.

„Tukaj je nekaj“ — je rekla in segla v naprsni žep. „Ali smem pogledati?“

„Smete“, ji je odgovoril Rutar popolnoma malomarno.

„Ah, to so pisma od — od — neveste . . .“

Prečitala je prve vrste in položila potem roke s pismom vred v naročje. Molčala in mirovala je tako nekaj časa, a potem je vprašala docela resno in ne da bi okrenila glavo.

tlačanstva, potem pa začrtal tudi pot, po kateri edino je priti kmetu do samostojnosti in gospodarske neodvisnosti, pot do boljše prihodnosti. Njegov govor priobčimo prihodnji.

Politični pregled.

Slovenski klerikalci osamljeni.

Računal je dr. Šusteršič in štel, pa se je uštel in uračunal. Ni še dolgo, ko je oblastno diktiral število članov novega kluba. Določil ga je na 30, izvzeti naj bi bili slovenski naprednjaki, Srba in še en Hrvat ali pa Slovenec. Veselil se je že svoje zmage, da bo osamili naprednjake in sam diktator močnega jugoslovanskega kluba.

Ko so pa istrski poslanci in dr. Rybář sklenili, da se na vsak način zavzemo za skupen jugoslovanski klub, da bodo delovali na to, da se v tem klubu zedinijo vsi napredni in konservativni elementi, je „Slovenec“ v petkovi številki odločno izjavil, da S. L. S. na noben način neče in ne more s slovenskimi liberalci sedeti v skupnem klubu in je torej le za jugoslovanski klub brez slovenskih naprednjakov.

Tudi pogajanja slovenskih klerikalcev in Hrvatov so ostala brez uspeha, ker so bili slednji le pod tem pogojem za enoten klub, ako se v istega sprejmejo tudi slovenski naprednjaki. Ker pa slovenski klerikalci tega niso hoteli, je bil enoten klub pokopan.

Posledica tega je bila, da sta se ustanovila dva kluba: jugoslovanski in slovenski. Prvega tvorijo Hrvatje, Srba, slovenski naprednjaki, dr. Rybář, Grafenauer in dr. Ploj, v drugem sedi pa dr. Šusteršič s svojimi pristaši.

Dr. Šusteršičeve nade, da bo gospodoval nad močnim klubom in osamili naprednjake, so splavale po vodi in ostal je naposled zapuščen in osamljen — sam.

Dočim bo torej Šusteršičev slovenski klerikalni klub štel 16 poslancev, ki že išče pomoči pri čeških klerikalcih (17) brezpomemben, bo igral jugoslovanski klub 21 poslancev, ki ni le po številu močnejši ampak tudi kvalitativno daleč preseza prvega, važno ulogo v novem parlamentu.

Imenovanja v gospodsko zbornico.

V gosposko zbornico je imenoval cesar 44 članov. Izmed teh je imenovanih 11 dosmrtnih dednim članom in sicer 6 od desnice, 4 z leve in 1 s središča. Razen tega so imenovani še 3 novi dedni člani, ki do sedaj niso bili v gosposki zbornici.

Dosmrtnih na novo imenovanih članov je 30. Med temi so tudi 4 ministri in 11 poslancev zadnjega parlamenta. Po strankah je 16 članov desnice, 11 leve in 5 središča; po narodnosti pa 12 Slovanov, 17 Nemcev in 1 neutralen član. Med Slovani je 7 Čehov, 4 Poljaki in Slovenec Oton pl. Detela, deželni glavar kranjski.

Nova zbornica.

Število poslancev v novem parlamentu je poskočilo od 425 na 516. Pa ne samo po številu, tudi po strankah in njih kvaliteti se bo močno razlikovala od stare zbornice. Močnejše ko nekdanje stopijo v ospredje novega parlamenta kulturne zahteve avstrijskih narodov, ki stavijo nove upe in nade v nove zastopnike svoje.

Z novimi nadami je hitela tudi četa poslancev, deloma starih politikov in parlamentarcev, deloma novincev, v soboto in nedeljo na Dunaj, k novemu državnozbornemu zasedanju. V parlamentu so si že izbirali prostore, zanačevali sedeže z vizitkami; razni klubi so porazdeljevali svoje razburljivše člane med kolege mirnejšega temperamenta, poleg mlajših starejše, preudarnejše politike.

Vršila so se pogajanja in konference raznih strank glede skupnega kluba, skupnega nastopa ter skupnih narodnih, gospodarskih in političnih interesov.

Vse se skuša ojačiti, pridobiti si zaveznikov in si tako zagotoviti močnejši vpliv ali celo odločilno moč v novi zbornici. In zato se ustanavljajo močni parlamentarni klubi, ki bodo igrali glavne vloge in razpolagali z veliko močjo in silo, dasi razpadajo v notranjščini na razne frakcije. V narodnostnih, gospodarskih ali pa političnih vprašanjih bodo ti klubi edini in tako tvorili na zunaj močno celoto.

Največji klub v parlamentu bodo nemški krščanski socialci z nemškimi konservativci, ki bodo šteli 96 članov. Drugo močno parlamentarno stranko bo tvorilo 87 socialnih demokratov, ki bodo razdeljeni na razne narodne skupine. Tretji močni faktor bo zveza 83 čeških poslancev, ki bo obsegala vse narodne elemente razen socialnih demokratov. Četrto mesto pa bo zavzemal nemški napredni klub. Dolgo časa se ni vedelo, kaj bo praznaprav z nemškimi naprednimi strankami. Govorilo se je celo, da se omenjene stranke sploh ne združijo. Končno pa se je vendar posrečilo nemškemu nacionalcem spojiti v skupen klub nemške nacionalce, radikalce in naprednjake. Ta v zadnjem času ustanovljeni klub nemških naprednih strank bo štel okoli 80 članov. Klub si je izvolil deveterico v odbor, in sicer tako, da bo vsaka stranka primerno zastopana, predsedniško mesto pa stranke zaporedoma izpolnjujejo. Peti večji klub bo Polsko kolo s približno 55 poslanci.

Manjše stranke bodo tvorili: poljska ljudska stranka (16), rusinski klub s 30 poslanci; oziroma 2 skupini, ob-

stoječi iz 25 Ukrajincev in 5 Starorusov, rumunski klub (5), Vsenemci (Schönererjanci 4), sionisti (4), italijanski skupni klub (14, oziroma 10 klerikalcev in 4 naprednjaki) ter Jugoslovani.

Ako bi se bili spojili Jugoslovani v skupen klub, tedaj bi zavzemali mesto koj za Poljaki in bi bili šesti močnejši klub parlamenta.

Za prve dni je bilo že naprej določeno, s čim se ima pečati zbornica. In sicer za ponedeljek uvodno zasedanje, katero otvori s svojim govorom starostni predsednik, imenovanje zapisnikarjev, prisega poslancev in predložitev volilnih aktov. Za torek: preizkuševanje volitev, proti katerim se niso vložili nikaki protesti. V sredo: stolni govor. O spornih volitvah se bo razpravljalo v četrtek. Isti dan se voli tudi predsednika in poda provizorični proračun za dobo od 1. avgusta do 31. decembra.

Z zanimanjem pričakuje vse prvih poročil iz nove zbornice, v katero stavi toliko lepih upov in nad. Da bi nam v resnici prinesla uspehov, katerih si žele vsi sloji širne Avstrije.

Duma razpuščena.

Med vlado in dumo je bilo nasprotstvo čimdalje večje. Vlada je menila, da bo v drugič sklicana дума bolj vpogljiva in prijaznejša vladi. Hotela je, da bi bila le orodje kakor za časa Ivana Groznega.

Največ preglavice so ji napravljali vsi ekstremni člani, ki so se nazivali prave Ruse in poudarjali, da le oni zastopajo prave težnje in interese ruskega naroda. K tej opoziciji so se pridruževali tudi socialni demokrati in Polsko kolo.

Situacijo je pa še poostriala okolnost, da so prišli pred par dnevi pri hišni preiskavi poslanca Ozola na sled veliki revolucionarni organizaciji, ki hoče s pomočjo ljudstva vreči sedanjo absolutistično vlado in jo nadomestiti z novo demokratično.

Zato je naznanil ministrski predsednik Stolypin, predsedniku dume Golovinu, da ima važne stvari poročati v dumi in zahteval obenem naj odredi tajno sejo, ker se nahajajo v dumi revolucionarni poslanci, ki bi povzročili nemir in razburjali ljudstvo ako bi bila seja javna.

V tej seji je naznanil slučaj poslanca Ozola in poročal o zaroti. Zato je zahteval, da se odvzame imuniteta vsem 55 socialnodemokratskim poslancem, da se isti izključijo iz dume, 16 pa, da se jih zapre. Duma tej zahtevi ni hotela ugoditi ampak izbrala dvajsetčlensko komisijo, ki naj bi razrešila to zadevo, da se imenovani poslanci izključijo in izročijo sodišču ali ne.

Sicer je pa popolnoma protizakonito, da bi se imenovanim odvzelo imuniteto in se potem sodnijsko postopalo proti njim in temelji dotična zahteva le na političnem nikakor pa ne pravnem vzroku.

Med zasedanjem dume je obkolilo vojaštvo palačo, zasedlo vse kolodvore in ulice in je torej pripravljeno, da koj zaduši vsak upor, ki bi se pojavil s strani delavstva. Vse je čakalo kaj ukrene dumina komisija. Ker se pa ni izjavila za vladin predlog glede socialnodemokratskih poslancev, je vlada dumo razpustila.

Bati se je velikih nemirov, ako se ne posreči vojaštvu zatreti upore, ki se pojavijo vsled razpustitve dume in raditega, ker vlada zasleduje socialne demokrate, ki beže v tujino.

Govori se že, da stopi na Stolypinovo mesto Durnovo, kar bi seveda pomenilo veliko reakcijo. Durnovo bi sestavil zopet nov volilni red, seveda popolnoma po svoji volji, da bi kolikor mogoče zagotovil vladi vdano večino v novi dumi.

Izločeni bi pa bili po tej volilni reformi Poljaki, židje in sploh Nerusi, tudi 5 (kmečka) kurija bi izostala. Podlaga novi volilni reformi bi bila stopnja izobrazbe in velikost premoženja.

Mirovna konferenca.

V Haagu je otvorjena te dni druga mirovna konferenca, katere se je udeležilo 47 držav, to je skoro še enkrat toliko kot prve.

Zborovanje je otvoril minister van Tets van Goudriaan pozdravil v svojem nagovoru ruskega carja Nikolaja in predsednika Zedinjenih držav Roosevelta.

Predsednikom konference je bil izvoljen ruski poslanec Nelidov, ki je poudarjal pomen te konference za razoroževanje in civilizacijo.

Dnevne vesti

a) domače.

— Ribniški shod „Slovenske Gospodarske Stranke“

Ob lepem vremenu in obilni udeležbi vršil se je prvi strankin shod v dvorani hotela Arko. Zborovalcev je bilo blizu 300, skoro sami najboljši in najdelavnejši možje iz trga in sosednjih občin, častno zastopana je bila Sodražica, Dolenja vas itd. Iz daljnega Loškega potoka pripeljuje se je nad 40 mož najboljšega kroja, prvoborniteljev za Slovenstvo ob kočevski meji. Tržka inteligenca se je tudi v lepem številu udeležila shoda, vsi oni so bili navzoči, ki se zanimajo za gibanje ljudstva in kojim je na srečo napredek kmeta in njegov boj za gospodarsko in

politično samostojnost. Kot zastopnika nasprotnih strank sta bila navzoča kaplan Skubic in graščak Rudež: prvi imel je poleg sebe nekaj somišljenikov, drugi je bil menda sam. Po otvoritvi shoda se je izvolilo predsedstvo. Predsednik dr. Schiffrer župan ribniški, je pozdravil navzoče in je naglašal posebno z ozirom na položaj pri zadnjih volitvah potrebo stranke, v kateri bo ljudstvo imelo prvo besedo. Njegov govor kateremu je sledilo burno odobravanje podajamo v današnjem uvodniku. Nato je prevzel besedo dr. Ravnihar, odvetnik v Ljubljani, ki je v svojem govoru poudaril razmere na Slovenskem, ki so morale privedi do tega, da se je rodila stranka, kateri je narodno delo nad vse. Razvil je potem program stranke v njegovih osnovnih točkah, čigar težišče je gospodarsko organizatorično delo. Burno pritrdjevanje in splošni izrazi zadovoljnosti sledili so njegovim besedam. Tudi govor dr. Ravniharja podajamo zgoraj v celoti. Nastopil je potem Ivan Rus, posestnik iz Loškega Potoka in govoril o temi „kmet in politika“. V preprostih a do srca segajočih besedah je zarisal zgodovino avstrijske in slovenske politike od leta 1848. naprej in pojasnil vlogo, ki jo je igral naš kmet trpin v tej politiki. S pridobitvijo enake in splošne volilne pravice je prišla za kmeta nova doba, doba v kateri mu je omogočeno otresti se vsakega tlačanstva in vsake nadvlade, naj ta prihaja od te ali one strani. Kmet ima na Slovenskem vsa moč v rokah, treba mu je edino le organizacije na zdravi samostojni podlagi, potem bo o svoji usodi odločeval sam. Govornik je pobijal načela in postopanje drugih strank in dokazal njih škodljivost za našega kmeta. Govornik je podal potem organizacijski načrt „S. G. S.“ Organizacija naj zbira polagoma občino za občino, razteza naj se na vse pokrajine, v katerih biva kranjski in konečno slovenski kmet. Po njegovih besedah je dokazalo dolgotrajno viharno ploskanje, da so izvajanja govornikova našla odmev v sreih zbranih mož in da je tudi njegov organizacijski načrt brez ugovora sprejet. Tudi med govorom, ki je bil poln najlepših misli, za razvoj kmetijske politike najvažnejših nasvetov, je prišlo pogosto do glasnega, burnega pritrdjevanja. — Govor posestnika gosпода Rusa priobčimo v prihodnji številki. — Nato se je oglasil k besedi kaplan Skubic. Jedro njegovega dolgovnega izvajanja je bilo vprašanje, kako stališče da zavzema stranka z ozirom na versko vprašanje, v prvi vrsti napram ločitvi zakona in ločitvi cerkve od države itd. Odgovarjali so mu Rus, dr. Lavrenčič in dr. Ravnihar, vsi v smislu, da bi bilo nespametno ogrevati se za protiverska načela, ki so našemu narodu popolnoma tuja, da pa je nastopiti odločno proti vsaki nadvladi nad ljudsko voljo, proti vsaki omejitvi ljudske samostojnosti tudi če se ta imenuje klerikalizem. — Konečno oglasil se je k besedi graščak Rudež, ki je zahteval drug program, ker mu ta ne zadostuje. Očital je posebno S. G. S., da se pri ljubljanskih volitvah ni izrekla kar naravnost za liberalnega kandidata. Ko je temu govorniku na kratko odgovoril Rus, staval je še kaplan Skubic vprašanje, kako da sta prišla dr. Schiffrer in posestnik Rus preteklo leto v izvrševalen odbor bivše liberalne stranke, in ko sta mu oba zavrnila, da se je to zgodilo proti njihovi volji in ne da bi ju sploh kdo vprašal, je bila vrsta govorov končana. Sprejele ste se potem po kratkem utemeljevanju resoluciji za slovensko univerzo in za meščansko šolo v Ribnici. Drugo je utemeljeval A. Lavrenčič posestnik iz Sodražice. Nato je predsednik sklenil shod, ki je zapustil v vseh navzočih splošno zadovoljnost in up v svitlo, boljše bodočnost. Shod je bil velepomemben kot prvi shod stranke, kateri je bodočnost zasigurana, velepomemben pa tudi zaradi tega, ker se je na njem govorilo stvarno, resno, brez strasti, odkrito in prosto. Nastopali so govorniki nasprotnih strank, imel je vsak besedo, vsak je do konca izvedel svoj govor; takih političnih shodov bilo je zadnji čas na Slovenskem malo.

— Iz Ribnice se nam piše: „Iz poročila ‚Narodovega‘ o I. shodu S. G. S. gleda na vseh koncih in krajih blede zavist, ker bi liberalci pri nas ne mogli prirediti takega shoda, ali bolje rečeno shoda sploh, in če bi plačevali obiskovalce shoda po desetakah. Vemo dobro, da tega poročila ni spisal ne eden ne drugi od dveh tukajšnjih liberalcev, rodilo se je torej razen imen govornikov in nekaj drugih dat od konca do kraja v Ljubljani v znani porodišnici lažij, infamij in surovosti. Sodbo o takem pisanju in o vrednosti ‚Naroda‘ napravili si bodo vsi, ki so bili na shodu navzoči in ki so pač od prvega do zadnjega zmožni po vrednosti oceniti to poročilo. Kar piše o našem glasilu, je pisano samo za one, ki ga sploh ne berejo. Naj torej laže in blati kolikor mu je drago, veselje mu bo kmalu minilo.“

— Splošno slovensko žensko društvo in „Sl. Nar.“ Kjer „Slov. Narod“ zagovarja skoraj vedno ni vse v redu. Če smo kritikovali v listu delo Splošnega ženskega društva, je bilo to gotovo storjeno z namenom, boljšati razmere. Društvo, ki take kritike ne prenaša, si daje s tem slabo izpričevalo resnosti svojega namena. Splošno žensko društvo omejuje do sedaj svoje delovanje samo na gotove kroge žensk, naša priprosta ženska iz mase, delavka, žena delavca ali obrtnika in žena kmeta pa od tega delovanja nima nič; ravno te pa so izobraževalnega dela v prvi vrsti in nujno

potrebne. To je dejstvo, tega tajiti ne more nikdo. Če smo ga konstatirali, smo s tem hoteli pokazati smer, po kateri se ima razširiti delovanje Splošnega ženskega in podobnih društev sploh. Imenovati to „zlobni napad“ in to priliko porabiti za neslane šale in surovosti na naše glasilo in naše delo, more edino le „Narod“. In zakaj? Zato ker računa na to, da jih je mnogo, ki berejo samo „Slov. Narod“, ne pa tudi „Nove Dobe“, in od teh mu utegne kdo verjeti. Zato pa hitro škodovati, kjer je prilika!

— **Deželni glavar Oton pl. Detela** je poklican izmed 30 dosmrtnih članov v gosposko zbornico. Kar obstoji gosposka zbornica še ni bilo imenovanega Slovenca v njej, razen slovenskih škofov, ki pa pridejo samoobsebi kot škofje v to zbornico. Sicer ni to prav nič posebnega, če kdo sedi v onemogli in zastareli gosposki zbornici, ali značilno je, da se zamoremo šele danes pohvaliti: prvokrat so se zgoraj spomnili, da imamo Slovenci saj tudi tako sposobnih ljudi za to zbornico kakor drugi narodi.

— **Mesto ravnatelja na I. državni gimnaziji v Ljubljani.** V soboto je bila seja deželnega šolskega sveta kranjskega, da predlaga tri kandidate za mesto gimnazijskega ravnatelja v Ljubljani. Že tedne je pritiskal deželni predsednik Schwarz na slovenske člane-uradnike, da bi glasovali za celjskega ravnatelja Profta, ki je znan radi svojega strogo nemškega mišljenja, in ki ima že nad 30 službenih let, torej že popolnoma zrel za pokoj. In posrečilo se mu je, dobiti na svojo stran dež. nadzornika Leveca, ki je tudi predsednik „Slovenske Matice“ in ravnatelj na učiteljski šoli. Ta dva sinova slovenskega naroda sta glasovala skupno z nemškimi člani za Nemca Profta, ki je prišel vsled tega glasovanja na drugo mesto predlaganih kandidatov. Glasovali so za Profta: Kaltenegger, Levec, Barbo, Junowicz in Črnivec, proti so bili Bleiweis, Hubad, Kržič, Lesar in Tavčar. Ker so bili glasovi enako razdeljeni, odločil je deželni predsednik Schwarz za Profta. Narodna neznačajnost dveh Slovencev mu je torej pripomogla do tega, da je prišel v kandidatno listo in še celo na drugo mesto. Na I. državni gimnaziji ni izmed 600 dijakov niti 100 Nemcev. In slovenski člani dež. šol. sveta se drzno glasovati za nemškega kandidata, o katerem je notorično znano, da je strasten German, ki se je v Celju doslej povsod pokazal kot zagrizenega nasprotnika Slovencev. Ko so ga dijaki prosili, da bi jim dovolil na zabavo v celjski „Narodni dom“ se je izrazil: „In den „Nar. dom“ laße ich keinen; da gehen nur Köchinnen und Stubenmädchen hin. In so eine Gesellschaft lasse ich Sie nicht.“ (= V „Narodni dom“ ne pustim nobenega; tja hodijo samo kuharice in sobarice. V tako družbo vas ne pustim.) Njegova zasluga je, da se je gradila v Gaberjih, poleg Celja, sulferajnska šola. Član dr. Tavčar je pokazal na seji zapisnik konference, v kateri je Proft protokolično izjavil, da ne razume slovenskega jezika. In za takega člana sta glasovala dva slovenska člana. Sramovala sta se sicer nekoliko, kajti Črnivec je pokazal samo svojo roko nad mizo, Levec samo pol roke, tako da mu je moral, zaklicati prof. Keržič, naj le pokaže celo roko, da se bo vsaj natanko vedelo, kako glasuje. Levec je že deželni šolski nadzornik. Kaj pa misli še postati? Hofrat mu pač ne odide, minister pa vzlic temu glasovanju ne postane. In ta človek je predsednik našega prvega kulturnega društva, predsednik „Slovenske Matice“. Ako imajo odborniki „Sl. Matice“ še kaj sramu v sebi, pač ne morejo trpeti več takega predsednika. Saj ima kot tak še druge grehe na vesti. On je najbolj oviral zvezo z „Matico Hrvatsko“, ker se je bal zamere pri vladi. Kak vnet Slovenec je, se vidi že iz njegovih samonemških posetnic. Osebnost je sicer blaga duša, ali v narodnem oziru je njegovo srce, ki je vendar enkrat gorko bilo za Slovenstvo, popolnoma otrpnilo. In Črnivec, ravnatelj učiteljske šole v Ljubljani, misli gotovo postati še šolski nadzornik če ne več. To je mož, ki vodi zavod, iz katerega izhajajo učitelji, kateri naj uče slovensko mladino. Lep vzgled močnatosti in rodoljubja jim daje! Slovenski poslanci, zapomnite si dobro tega moža, kadar bo hotel zopet lezti za stopnjo višje! — Za sedaj pa pozivljamo celo slovensko delegacijo, v prvi vrsti ljubljanskega poslanca, naj energično nastopi proti imenovanju Profta za ravnatelja. Ako ne bodo stali zvesto na straži, bo Proft gotovo imenovan. Ako bi se to enkrat zgodilo, bi smatrali Nemci ravnateljsko mesto I. državne gimnazije za nemško posest. Nemški ravnatelj bi že skrbel za to, da bi se slovenski dijaki ne čutili domače na tem zavodu. Morali bi zavod zapustiti in lepega dne bi imeli namesto popolne slovenske gimnazije še te bore slovenske paralele v nižjih razredih odpravljene. Na delo tedaj, dokler je še čas, in zabranite ta narodni škandal.

„Slovenska Matica“ prvo kulturno društvo slovensko, čegar glavni namen je delovati za prosep in razširjenje narodne izobrazbe, sme biti ponosno na svojega predsed-

nika Leveca, ki je zatajil narodnost s tem, da je glasoval za zagrizenega celjskega Nemca Profta. Kjer imajo Nemci odločevati, nam itak povsod kolikor je možno škodujejo, prezirajo naše narodnost, nam delajo po možnosti v narodnem oziru krivico in nam bijejo v obraz brezobzirno do skrajnosti — kjer je pa Nemcev premalo, priskočijo jim na pomoč narodni izdajci iz naše srede. Taki izrodki so nam bolj nevarni kakor Nemci, in cela zgodovina naša nas uči, da je največje gorje prišlo na nas vedno po Slovincih, ki so se svojemu narodu izneverili. Če imamo v sebi le količkaj narodnega ponosa, ne bo smel predsedovati Levec niti trenutek več „Matici Slovenski“. Če ne vržemo moža, ki je položil z Nemci vred temelj ponemčenja naše gimnazije, takoj iz svojih vrst, nismo vredni, da nas štejejo kot narod.

— **Poslanec Hribar in liberalizem.** „Slovenec“ prinaša vest, da je Hribar pri snovanju sedanjega jugoslovenskega kluba zatajil liberalni program. Če je to res, se temu ne čudimo. Čudimo se le, da ni prišel pred volitvami do spoznanja, kaka nezmisel da je naš liberalizem in kako neizvedljiv je za nas liberalni program. Radovedni smo, kolikokrat nas bo Hribar še presenetil.

— **K zadevi Barbo.** Dan po hipni odslovlitvi edinega sekundarja kirurškega oddelka vsled terorizma predrznega Nemca, bilo je na oddelku, kakor skoraj vedno samo še v malo večji meri, izvršiti mnogo nujnih operacij. Zdravniki začenjajo z delom že pred 7. uro zjutraj; vsled pomajkanja zadostnih zdravniških moči je pa to pot delo zastajalo in II. asistent oddelka operirati je moral še do 2. ure pop. (torej 7 ur nepretrganega naporega dela že do kosila) in proti koncu zgodil se je slučaj, ki bi postal lahko usodepolen, in za katerega bi se moralo delati odgovornega samo nasilnega, brezobzirnega Nemca. Vsled nedostatnih zdravniških moči morala je narkozo prevzeti začasno usmiljenka in v tem se je pripečila asfiksija, to je, bolnik je naenkrat prenehala dihati, bila je velika nevarnost za njegovo življenje; operacija se je morala takoj pretrgati in le z najenergičnejšim proizvajanjem umetnega dihanja obvarovali so bolnika gotove smrti na operacijski mizi. Pripomniti moramo, da je posebno v naših krajih, ko izpijejo mnogo žganja, srce bolnikov pogosto tako oslajljeno, da je treba narkozo posvetiti vsi pozornosti in največjo spretnost, to pa je mogoče le zdravniku, ki je tega popolnoma več, in ki ima že mnogo vaje v tem. Edinega pa, ki je bil na kirurškem oddelku na razpolago za ta posel, so čez noč izpodili, ne da bi mu dali namestnika in ne glede na to, da morajo bolniki vsled tega škodo trpeti ali pa dalje čakati na zdravniško pomoč in v tem po nepotrebnem prenašati bolečine in bolezni. Samo da se ustreže nemškemu absolutizmu; bolnik, posebno če je Slovenec, je onim gospodom pri deželnem odboru deveta briga. Čujemo namreč neverjetno novico, da je slavni deželni odbor vendarle nekako odobrila ta nečuden korak predrznosti s tem, da je bil odpuščen storjen z dovoljenjem njegovim. Dr. Reja je sicer odložil svoje mesto takoj pri onem zanj poniževalnem nastopu, ponudil pa se je vodstvu, da izvršuje svoj zdravniški posel prostovoljno in brezplačno z ozirom na bolnike, dokler ne dobe namestnika. Ukaz vodstva glasil se je pa, da mora dr. Reja takoj zapustiti bolnico in da se mu sploh zabrani nadalje vstop v njo. Je li z ozirom na uboge bolnike, kaj takega mogoče ali ne, to deželni odbor ne briga in o tem niti ne vpraša gospodov primarijev, ki bi bili to zadevno edini kompetentni. Klavern, needin in nemožat nastop zadnjih je pač zakrivil, da je terorizem nezmožnosti in omejenosti dospel tako daleč, da postaja usodepolen za bolnike, da jih privaja v smrtno nevarnost. Na zdravniško čast pri naših morda zamanj apelujemo, čeprav bi tudi ta popolnoma zadostovala, da bi se smeli ojunčiti, — zahteva pa navadno človečanstvo, da se postavijo v bran terorizmu, ki v dohodnih zavodih povzroča smrtno nevarnost bolnikom, in da pomedejo z osebami barbotove branže.

— **Javni produkciji gojencev „Glasbene Matice“** sta bili v soboto 15. t. m. in večeraj 18. t. m. v veliki dvorani „Nar. doma“. Stali sta popolnoma na višini javnih produkcij prejšnjih let. Učiteljstvo „Glasb. Matice“ nam je predstavilo svoje učence; pri vseh zamoremo konstatirati nadarjenost, nekatere izmed njih smemo imenovati celo: velike talente. Ako pa se z nadarjenostjo družijo pridnost, vestnost in inteligenca, dobimo mladega umetnika, ki se že sme predstavljati občinstvu. Ti učenci „Glasbene Matice“ pa so nam bili hkratu živa priča o izvrstnem učiteljstvu, ki sme „Glasb. Matica“ ponosna biti nanje. Učiteljstvo „Glasbene Matice“ nam je porok, da bo naš glasbeni zavod ostal ne samo na tej višini kakor je danes,

ampak da ga bo dvigalo še na višjo stopnjo popolnosti. Slovenci nimamo nobene narodne institucije, ki bi svojo stroko gojila tako resno, vestno in pravičistično umetnosti tako približujočese, kakor je — „Glasbena Matica“.

— **„Ljubljanski Sokol“** je priredil v soboto večer v telovadnici „Narodnega doma“ predavanje o „Pragi kot kulturnem središču Čehov. Predaval je kot dober poznavalec češkega naroda ter vseh njegovih odnošajev na kuiturnem, socialnem in političnem polju g. dr. Pestotnik. Za uvod nam je v širokih potezah očrtal zgodovino češkega naroda, potem pa navajal najvažnejše znamenitosti zlate Prage. Predavanje je bilo tem zanimivejše, ker nam je g. predavatelj pokazal 75 skiptičskih slik, od katerih so bile nekatere res krasne. Žal, da se občinstvo ni odzvalo vabilu ljubljanskega „Sokola“. Niti vsi oni niso bili navzoči, ki jim je bilo predavanje v prvi vrsti namenjeno, izletniki in izletnice k vsesokolskemu zletu v Prago.

— **Peticije** za slovensko vseučilišče pošljejo skoro vse slovenske občine državnemu zboru na Dunaj. Imamo upanje, da bo imela nova zbornica več smisla za take odlično kulturne zadeve in potrebe, pa naj so namenjene temu ali onemu narodu.

— **Imenovanja v sodni službi.** Imenovani so: okrajni sodnik v Višnjigori Jakob Jarc za dež. sodnega svetnika na dosedanem mestu; sodni tajnik dr. Jakob Toplak v Ljubljani za dež. sodnega svetnika v Ljubljani; sod. pristav na Vrhniki dr. Anton Furlan za okr. sodnika na Brdu; sodna pristava Anton Bulovec in Oton Vidic v Ljubljani za sodna tajnika prvi v Ljubljani, drugi v Celju; avskulant Fran Küssel za sod. pristava v Žužemberku; sod. pristav v Ormožu dr. Herman Neuberger za namestnika drž. pravdnika v Ljubljani slednji v ta namen, da se varuje krivična nemška posest pri drž. pravdništvu v Ljubljani. Sodni pristav dr. Ivan Modic je premeščen iz Žužemberka na Vrhniko. Okrajni sodnik v Slov. Bistrici Iv. Pirnat je postal sodni svetnik; sodni tajnik v Gracu M. Pauschitz je imenovan za sodnika in sod. svetnika v Arzevu.

— **Umrljivost dojenčev.** Skrb za dojenče je dosedaj v slovenski javnosti nepoznana stvar. Ne mislimo na skrb vsake posamezne matere za svoje dete ampak na brigo splošne javnosti za svoj najvažnejši naraščaj. Ona briga, ki zapisuje umrljivost dojenčev, jo primerja z umrljivost dojenčev drugod, in če se izkaže visoko število, si prav energično prizadeva zmanjšati to umrljivost. Tudi narodnostni čut in nagib je pri tem mnogokrat odločujoč. Poročali smo že v „Novi Dobi“ kako lepe uspehe kaže pri tem materinsko zavarovanje in zavod za dobavo pripravnega mleka za dojenče v Parizu. Občina ima v tem oziru prav lepo priliko zastaviti svoj vpliv pri rešitvi tako važnega socialnega vprašanja, kakor je skrb za matere in njih rojenice. Tako čitamo v raznih listih iz rajha, da je sklenila občinska uprava nemškega mesta Elberfeld zagotoviti mestjanom dobavo dobrega prepisoma ustrežajočega mleka za dojenče. Liter bo prodajala po 28 pfenigov, torej 16 do 17 krajcarjev. Oddaja mleka se vrši v vseh ljudskih šolah, da je dobava s tem olajšana, ker prinesejo lahko v mnogih slučajih mleko materam otroci domov grede.

— **Štrajk.** Delavci parne opekarne na Mali Bukovici pri Ilirski Bistrici, zvečine ogrski Slovenci, so ustavili delo, ker jim upraviteljstvo tovarne neče izplačati pri vstopu v delo obljubljenih 3 K na dan, temveč jih plača samo po 2 K 40 h. Delavci zahtevajo poselske knjžice nazaj, toda upraviteljstvo jim jih neče izročiti, ker ve, da bo le težko dobila novih delavcev. Stališče delavcev je jako težko.

— **Alkohol.** V neki vasi pri Velikih Laščah je bila v nedeljo 16. t. m. javna dražba. Kakor se navadno pri dražbah godi, je tudi tukaj dal prodajalec ljudem žganja, da bi v pijanosti tembolj dražili. Pri tem se ga je eden tako navlekel, da je na mestu mrtev obležal, eden je pa tudi komaj ušel smrti. Lahko si mislimo, koliko nepremišljenih kupčij se na ta način sklene. Tu bi morala oblast poseči vmes in pod kaznijo prepovedati pri javnih dražbah točiti opojne pijače.

— **Ogenj.** Dne 4. t. m. so pogorela posestnici Ani Alan v Lazah vsa živila, obleka, vsa hišna oprava in svinjak. Škode je 4000 K, zavarovalnina pa znaša le 400 K.

— **Velika nesreča** bi se bila te dni kmalu pripetila vozniku Kajetanu Vatovecu, ko je peljal z vozom iz Grete proti Trstu. Na cesti, kratko pred ovinkom, ki ga tvori vogal ulice del Cisternone z gretarsko strmino, mu je odpovedala zavora, in ker konj ni mogel z vozom napraviti ovinka, se je vsa vprega skobalila po hribu navzdol, ravno tam, kjer ni bilo občestnega zidu in se ostavila še-le na Miramarski cesti. Voz je popolnoma razbit, konj je le malo opraskan, voznik pa, ki je med vožnjo pal z voza, je zadobil le par lahkih ran, ki se mu bodo kmalu zacelile v bolnici, kamor so ga privedli.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovenskih tvrdkah!